

Melissos ze Samu

Fragmenta DK 30 B

Zlomky spisu *O přírodě neboli o jsoucím*

(S použitím překladů Karla Svobody.)

B 1 = Simplikios, In Physica 162, 24

Melissos (...) píše takto:

„Vždy bylo, co bylo a vždy bude. Vždyť pokud by vzniklo, pak by bylo nutné, aby předtím, než vzniklo, nic nebylo. Pokud by však tehdy nebylo nic, pak by nic z ničeho nevzniklo.”

B 2 = Simplikios, In Physica 29, 22; 109, 20

„Když nevzniklo, jest a také vždy bylo a vždy bude – a nemá počátek ani konec, nýbrž je bezmezná. Kdyby totiž vzniklo, mělo by počátek, začalo by totiž někdy být vzniklé, a mělo by i konec, přestalo by totiž někdy být. Když však ani nezačalo, ani nepřestalo, vždy bylo a vždy bude, nemá počátek ani konec. Není totiž možné, aby bylo vždy, co není vše.”

B 3 = Simplikios, In Physica 109, 29

Jako však slovy „někdy vzniklé” (B 2) prohlašuje bytnost za vymezenou, tak zase slovy „vždy jsoucí” říká, že bytnost je bezmezná; zřejmým to učinil, když říká:

„Ale jako vždy jest, tak musí vždy být také neomezené co do velikosti.”

Říká však, že velikost není vzdálenost. (viz B 10)

B 4 = Simplikios, In Physica 110, 2

„Nic, co má počátek a konec, není věčné ani bezmezná.”

B 5 = Simplikios, In Physica 110, 5

„Kdyby nebylo jedním, hraničilo by s jiným.”

B 6 = Simplikios, In De caelo 557, 14

(...) Melissos však říká:

„Pokud by totiž [bezmezná] bylo, bylo by jedno; pokud by totiž bylo dvojí, nemohlo by být bezmezná, nýbrž by mělo vzájemné hranice.”

Parmenidés však říká ... (Parmenidés B 8. 4).

B 7 = Simplikios, In Physica 111, 18

Melissos říká (...):

(1) „Takto je tedy věčné, bezmezné, jedno a celé stejné. (2) Nemůže ani zahynout, ani se zvětšovat, ani měnit své uspořádání, nemá ani bolest ani zármutek; kdyby totiž podstupovalo něco z toho, nebylo by už jedno. Kdyby se totiž stávalo jinačím, nutně by pak nebylo stejné, nýbrž hynulo by, co bylo dříve, nastávalo by nejsoucí. Kdyby se za deset tisíc let změnilo o jeden vlas, pak by ve všem čase vše zahynulo. (3) Nemůže ani měnit své uspořádání. Neboť uspořádání (*kosmos*), které bylo dřív, nehyne, ani nenastává nejsoucí. Když pak ani nic nepřibývá, ani nic nehyne, ani se nestává jinačím, jak by pak mohlo něco z toho, co je, měnit své uspořádání? Pokud by se totiž něco stávalo jiným, pak by také měnilo své uspořádání. (4) Nemá ani bolest. Nebylo by totiž vše, kdyby mělo bolest. Bolavá věc přece nemůže být vždy, nemá stejnou sílu jako zdravá. Nic by nebylo stejné, kdyby mělo bolest. Mělo by ji, kdyby je něco opouštělo nebo k němu přistupovalo, a tehdy by už nebylo stejné. (5) Zato zdravé nemůže bolet, neboť zdravé a jsoucí by tím zahynulo, nastalo by to, co není jsoucí. (6) A o zármutku je tentýž výklad jako o bolesti.

(7) Nic není prázdné. Vždyť prázdné je nic a nic by přece nemohlo být. Ani se nepohybuje. Nemá totiž, kam by ustoupilo, nýbrž je plné. Kdyby však bylo prázdno, ustupovalo do prázdna; prázdno však není jsoucí, proto není kam ustupovat. (8) Nemůže být [různě] husté ani zředěné. Zředěné totiž nemůže být stejně plné jako to husté, protože zředěné se stává prázdnějším než husté. (9) Takto je pak třeba posuzovat plné a neplné. Pokud něco obsahuje [něco jiného] nebo je přijímá do sebe, není plné. Když však neobsahuje ani nepřijímá, je plné. (10) Nutně musí být plné, když není prázdné. Když je plné, nepohybuje se.”

B 8 = Simplikios, In De caelo 558, 19 (cfr. A 14)

Když o jsoucnu řekl, že je jedno, nezrozené, nehybné a neobsahující nic prázdného, nýbrž že je celé v sobě plné, tak dodává:

(1) „Podaný výklad je hlavním dokladem toho, že jest samotné jedno. Ukazují to však i následující doklady. (2) Kdyby totiž byla mnohost, musela by být taková, jako jsem o jednom řekl, že jest. Kdyby totiž byla země, voda, vzduch, oheň, železo, zlato, živé a mrtvé, i černé a bílé a vše ostatní, co lidé pokládají za pravdivé, – pokud by tedy toto vše bylo a my bychom viděli i slyšeli správně, - pak by se slušelo říkat, že každé je takové, jaké se nám právě poprvé zdálo, a že se nic neproměňuje ani nestává jinačím, nýbrž že je vždy, pokaždé takové, jaké právě je. Nyní však tvrdíme, že správně vidíme, slyšíme i chápeme. (3) Přitom se nám zdá, že horké se stává chladným a chladné horkým, že se tvrdé stává měkkým a měkké tvrdým, že živá bytost umírá i zase vzniká z neživého; že se to všechno stává jinačím, že to, co bylo a co je nyní, si není nijak podobné; že se dokonce i tvrdé železo otírá prstem, sousedí-li s ním, podobně i zlato, kámen i vše ostatní, co se zdá být pevné; že z vody vzniká země i kámen. Z toho plyne, že jsoucí věci ani nevidíme, ani nepoznáváme. (4) To spolu navzájem nesouhlasí! Tvrdíme totiž, že [věci] jsou mnohé a věčné, že mají vzhled a pevnost, a přitom se nám zdá, že se všechno stává jinačím a proměňuje se, pokaždé z toho [stavu], který jsme viděli. (5) Je tedy jasné, že jsme neviděli správně, že se nám ani správně nezdá, že to je mnohé. Kdyby totiž [ty věci, stavy] byly pravdivé, neproměňovaly by se, nýbrž každé by bylo takové, jaké se právě zdálo být. Není totiž nic

silnějšího než pravdivé. (6) Když se však proměnilo, tak jsoucí zaniklo, avšak nastalo nejsoucí. Takto tedy [platí, že] pokud by byla mnohost, musela by být taková, jaké je právě jedno.”

B 9 = Simplikios, In Physica 87, 6

[Melissos] chce říci, že je netělesné; objasňuje to slovy:

„Pokud tedy je, musí být jedno. A když je jedno, nemůže mít tělo. Kdyby však mělo tloušťku, mělo by části a už by nebylo jedním.”

B 10 = Simplikios, In Physica 109, 32

Říká však, že velikost není vzdálenost, má totiž na mysli nerozdělené jsoucí:

„Pokud by totiž to, co je, bylo rozděleno,” říká, “pohybovalo by se, kdyby se však pohybovalo, nebylo by už.”

B 11 = Palaephat., De incredib. p. 22, 1 Festa

Slovo „vždy” uvedli v záhlaví spisů Melissos a Lamiskos ze Samu, když na začátku říkají:

„Jest, co nyní vzniklo, a [vždy] bude.”